

KONCEPCJA PROGRAMOWA
MIEJSKO-POWIATOWEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
IM. KRZYSZTOFA KAMILA BACZYŃSKIEGO
W DZIERŻONIOWIE
na lata 2023 – 2028

Biblioteki, zwłaszcza działające w małych miejscowościach – należą obecnie do instytucji, które musiały na nowo zdefiniować swoją rolę w społecznościach, na rzecz których działają. Coraz łatwiejszy dostęp do informacji i wiedzy przez Internet, a także spadek czytelnictwa „papierowych” książek i prasy wywiera istotny wpływ na ich tradycyjne funkcje. Tempo zmian zachodzących w globalnym świecie powoduje, iż ludzie muszą nieustannie adaptować się do nowych warunków, co z kolei powoduje konieczność uczenia się przez całe życie.

Wiele wysiłku wymaga też nadążanie za zmianami, jakie wynikają z rozwoju technologii komunikacyjnych i informacyjnych, a ich skutki społeczne trudno w pełni przewidzieć. Na warunki działania bibliotek wpływa też polityka kulturalna państwa, a także zainteresowanie kulturą ze strony władz regionalnych i lokalnych oraz ich polityka w tej dziedzinie.

W tej sytuacji, aby jak najlepiej wywiązywać się z roli instytucji publicznej, biblioteki powinny stale poszukiwać nowych sposobów odpowiadania na zmieniające się potrzeby mieszkańców. Muszą też umieć wykazać sens swego istnienia, pokazując, w jaki sposób przyczyniają się do rozwoju społeczności lokalnych, którym służą.

Do podstawowego zakresu działania biblioteki należy zwłaszcza:

1. gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych;
2. obsługa użytkowników, udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej;
3. zaspokajanie potrzeb samokształceniowych mieszkańców;
4. gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie materiałów informacyjnych o charakterze regionalnym, opracowywanie bibliografii regionalnej;
5. prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, edukacyjnej, popularyzatorskiej, współdziałanie z innymi bibliotekami, instytucjami kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwoju i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności lokalnej;
6. promocja książki, informacji, wiedzy i czytelnictwa;
7. doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej;

8. organizowanie różnorodnych form upowszechniania i popularyzacji wiedzy, nauki oraz dorobku kulturalnego.

Chcę jednak, żeby biblioteka nie ograniczała się jedynie do podstawowych zadań, ale była instytucją, która korzystając z wiedzy, zaangażowania zespołu pracowników oraz nowych technologii oferuje otwarty dostęp do zasobów bibliotecznych, wspiera procesy wzajemnego uczenia się i przygotowuje odbiorców do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym miasta.

Wizja

Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Dzierżoniowie to dynamicznie rozwijająca się instytucja kultury, która wspiera i buduje aktywność czytelnicką mieszkańców na wielu poziomach, począwszy od dbania o pierwszy kontakt z książką przez wykorzystanie nowych technologii w celu upowszechniania czytelnictwa.

To również miejsce spotkań, twórczych dyskusji i debat na temat kultury i otaczającego świata. Sprzyja rozwojowi osobistemu odwiedzających jej mieszkańców, by mogli oni rozwijać ideę społeczeństwa obywatelskiego.

Realizując wizję Biblioteki, będę się kierować następującymi wartościami:

1. działanie na rzecz mieszkańców poprzez badanie ich potrzeb i na tej podstawie planowanie działań podejmowanych w bibliotece, uwzględnianie priorytetów zapisanych w lokalnych strategiach oraz angażowanie się we współtworzenie tych strategii;

2. wspieranie samorozwoju mieszkańców poprzez kulturę i edukację – współpraca z lokalnymi instytucjami i organizacjami w działaniach wspierających samorozwój mieszkańców, związanych z upowszechnianiem kultury (zwłaszcza czytelnickiej), aktywnym uczestnictwem w kulturze i rozrywką;

3. zapewnienie swobodnego, bezpłatnego dostępu do informacji i wiedzy oraz treści kultury – informacja i wiedza oraz zasoby kultury dostępne w bibliotece są rzetelne, neutralne, aktualne i niepodlegające cenzurze. Biblioteka zapewnia różnorodność form dostępu do informacji i wiedzy oraz treści kultury poprzez zbiory biblioteczne oraz technologie komunikacyjne i informacyjne, a osobom mającym różnego rodzaju trudności w korzystaniu z jej zasobów (np. z powodu braku

kompetencji cyfrowych, kulturowych, niepełnosprawności itp.) zapewnia odpowiednie wsparcie;

4. integracja społeczności lokalnej – biblioteka działa na rzecz wzrostu zaufania i współpracy pomiędzy mieszkańcami oraz różnymi grupami, organizacjami i instytucjami w społeczności lokalnej. Sama prezentuje taką postawę, współpracując z organizacjami i instytucjami lokalnymi w ramach mniej lub bardziej formalnych partnerstw. Przeciwdziała też wykluczeniu społecznemu i przyczynia się do budowania tożsamości wspólnoty lokalnej;

5. aktywizacja mieszkańców – biblioteka pomaga mieszkańcom w samoorganizacji i włączaniu się we wspólne rozwiązywanie lokalnych problemów poprzez np. działalność społeczną osób (wolontariat), grup i organizacji. Stara się też wspierać aktywność obywatelską, dostarczając rzetelnej i neutralnej wiedzy będącej podstawą lokalnych debat i konsultacji, które również współorganizuje;

6. współpraca – w bibliotece ceni się współpracę, a pracownicy tworzą prawdziwy zespół. Biblioteka współpracuje z lokalnymi instytucjami i organizacjami, a także ze swoimi użytkownikami;

7. stały rozwój biblioteki jako instytucji – biblioteka jako organizacja ucząca się stale doskonali swoje działania. Zwraca się do mieszkańców z prośbą o informację zwrotną na temat świadczonych przez siebie usług i wykorzystuje ją do podnoszenia ich jakości. Dbą o rozwój swoich pracowników, umożliwia im uczenie się od siebie nawzajem i korzystanie z różnych form doskonalenia zawodowego. Komunikuje się i wymienia wiedzą z innymi bibliotekami, np. poprzez narzędzia społecznościowe;

8. otwartość na innowacyjne sposoby działania – stałe doskonalenie swoich działań przez bibliotekę wymaga otwartości na nowe idee i metody pracy. Jest to możliwe wówczas, gdy w zespole bibliotecznym istnieje przyzwolenie na eksperymentowanie, a tym samym popełnianie błędów i uczenie się na nich. Źródłem tych innowacji może być udział w różnych formach doskonalenia zawodowego czy w sieciach wymiany wiedzy, do których należą inne biblioteki (uczenie się od innych bibliotekarek i bibliotekarzy), instytucje, organizacje czy grupy osób zainteresowanych jakimś tematem. Szczególne znaczenie ma otwartość biblioteki na wykorzystanie nowoczesnych technologii, które mają kluczowe znaczenie dla podstawowych usług biblioteki – udostępniania informacji i wiedzy (np. poprzez udział w projekcie „Legimi

na Dolnym Śląsku” biblioteka wykupuje dostęp do e-booków i audiobooków, który następnie jest nieodpłatnie udostępniany czytelnikom, każdego roku zwiększam budżet przeznaczony na ten cel). Ponadto technologie umożliwiają bibliotece lepszą komunikację z mieszkańcami (strona internetowa, media społecznościowe itp.), a także sprawniejsze zarządzanie placówką, np. bieżący kontakt z filią;

9. biblioteka jako miejsce otwarte dla wszystkich – jako instytucja publiczna biblioteka jest dostępna dla wszystkich mieszkańców niezależnie od ich statusu społecznego, zamożności, sprawności ruchowej i intelektualnej, wykształcenia, narodowości itp. I posiada dla nich odpowiednią ofertę. Każdy mieszkaniec ma prawo korzystania ze wszystkich zasobów i usług biblioteki. Biblioteka umożliwia wzajemne poznawanie się mieszkańców i dialog, przeciwdziałając stereotypom i uprzedzeniom.

Celami strategicznymi niezbędnymi do wprowadzenia w życie ww. wartości są:

1. Podnoszenie jakości pracy biblioteki w procesie organizacji i zarządzania instytucją – a w ramach niego realizacja celów operacyjnych takich jak: reorganizowanie i modernizowanie bazy biblioteki niezbędnej do realizacji zadań statutowych (bieżące remonty i modernizacja wnętrz, bieżące gromadzenie zbiorów, bieżące prowadzenie strony internetowej i profili biblioteki w mediach społecznościowych), prowadzenie kontroli zarządczej (zgodność działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, skuteczność i efektywność działania, ochrona zasobów, przestrzeganie i promowanie zasad etycznego postępowania, efektywność i skuteczność przepływu informacji, zarządzanie ryzykiem), dbanie o przetwarzanie danych osobowych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, zapewnienie bezpieczeństwa w placówce, wspieranie pracowników (im mniej osób pracuje w bibliotece, tym ważniejsza jest chęć rozwoju, motywacja i kompetencje każdej z nich; kluczowe jest, aby wszyscy pracownicy potrafili otwarcie komunikować się ze sobą, wspólnie planować i realizować działania, uwzględniając przyjęte wartości, uczyć się od siebie, a także wspierać i motywować do podejmowania nowych wyzwań), przywództwo, interdyscyplinarność w działaniu (współdziałanie z Organizatorem, innymi jednostkami organizacyjnymi Gminy, stowarzyszeniami, bibliotekami z powiatu dzierżoniowskiego), pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (stałe monitorowanie możliwości pozyskania dodatkowych

środków finansowych w ramach konkursów ogłaszanych przez poszczególne Ministerstwa, organizacje pozarządowe, w tym fundacje, i składanie odpowiednich wniosków).

2. Rozwój usług oferowanych przez bibliotekę – a w ramach niego realizacja celów operacyjnych takich jak: rozwój dostępu do informacji i wiedzy (dostęp do informacji i wiedzy to tradycyjna funkcja biblioteki – typowa, ale jednocześnie wyjątkowa, ponieważ żadna inna instytucja lokalna nie oferuje wszystkim mieszkańcom bezpłatnego dostępu do informacji i wiedzy jako swojej głównej usługi), popularyzacja kultury, efektywna edukacja (m.in. oferta edukacyjna biblioteki powinna uzupełniać działania innych instytucji: przedszkola czy szkoły), integracja i aktywizacja społeczności, biblioterapia (to rodzaj terapii zajęciowej, która polega na ukierunkowanym czytaniu odpowiednio wybranych fragmentów literatury, a następnie przepracowywaniu tematu pod kątem potrzeb uczestników zajęć), tutoring, coaching, mentoring (bibliotekarz często jest doradcą i przewodnikiem, a jeśli tylko ma możliwość ciągłego kontaktu z czytelnikiem, może też stać się tutorem; takie aktywności wymagają indywidualnego podejścia, a relacje jeden na jeden, z którymi w bibliotece często mamy do czynienia, sprzyjają takim działaniom).

3. Współpraca – interdyscyplinarność w działaniu – a w ramach niego realizacja celów operacyjnych takich jak: partnerstwa lokalne (w małych społecznościach żadna instytucja czy organizacja nie ma zasobów wystarczających do tego, by samodzielnie realizować bardziej złożone działania; biblioteka, kierując się dobrem społeczności, dba o dobre relacje z innymi lokalnymi organizacjami i instytucjami, stowarzyszeniami, grupami nieformalnymi, liderami itp.), udział w akcjach charytatywnych na rzecz środowiska lokalnego i nie tylko.

4. Promocja biblioteki – a w ramach niego realizacja celów operacyjnych takich jak: efektywna komunikacja (biblioteka informuje mieszkańców i partnerów o swoich planach i działaniach, zachęcając ich do wyrażania opinii; komunikacja odbywa się zarówno w formach bezpośrednich, jak i za pośrednictwem poczty elektronicznej i innych mediów społecznościowych), kreowanie pozytywnego wizerunku placówki w środowisku.

Rola biblioteka nieustannie się zmienia. Ewoluuja zasady ich funkcjonowania oraz sposoby dotarcia do czytelnika. Zmieniają się także potrzeby samych czytelników, dlatego program przedstawiony powyżej musi być elastyczny i na bieżąco dostosowany do ich potrzeb i oczekiwań. Przedstawiona koncepcja nie jest więc zamkniętym katalogiem działań. Staralam się jedynie wskazać zamierzenia, kierunki działań i cele, które biblioteka będzie realizować, kontynuując jednocześnie wszystkie dobre praktyki z lat mojej poprzedniej kadencji.

W Miejsko-Powiatowej Bibliotece Publicznej im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego nie zabraknie więc obecnie prowadzonych działań, takich jak:

1. Klub Podróżnika – comiesięczne spotkania dotyczące podróży, podczas których swoimi przeżyciami dzielą się zarówno czytelnicy biblioteki, mieszkańcy Dzierżoniowa, jak i zawodowi podróżnicy;
2. Bajkowa Biblioteka – comiesięczne spotkania w Dziale Dziecięcym Filii obejmujące warsztaty plastyczne, zabawy ruchowe, zręcznościowe, głośne czytanie skierowane do dzieci w wieku od 3 do 6 lat i ich rodziców;
3. Kolorowy Świat Bajek – comiesięczne zajęcia dla dzieci w wieku 7-10 lat w Dziale Dziecięcym Filii. Są to spotkania tematyczne, dla których punktem wyjścia jest książka;
4. Biblioteka Malucha – spotkania rodziców i ich pociech odbywają się raz w miesiącu w Dziale Dziecięco-Młodzieżowym w Rynku i mają edukacyjno-zabawowy charakter (warsztaty plastyczne, nauka prostych wierszyków, piosenek, wyliczanek, głośne czytanie, zabawy ruchowe);
5. Pozytywnie Zamotani – kurs szydełkowania dla osób początkujących prowadzony przez pracownicę Działu Dziecięco-Młodzieżowego, który pozwala na twórcze spędzenie wolnego czasu i relaks;
6. Strefa Kobiet – projekt skierowany do kobiet, o kobietach, najczęściej są to warsztaty rękodzielnicze, które pozwalają w miłej atmosferze spędzić wolny czas;
7. Teatrzyk Lalkowy Błękitny Ptak działa w bibliotece (z przerwami) od 1985 roku, na zakończenie każdego semestru odbywa się premiera przedstawienia dla dzieci z dzierżoniowskich (i nie tylko) przedszkoli, szkół lub innych zainteresowanych (np. podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy);
8. Dyskusyjny Klub Książki – członkowie DKK spotykają się regularnie raz w miesiącu, omawiając ciekawe pozycje książkowe; raz w roku ma miejsce specjalne spotkanie

klubu połączone ze spotkaniem autorskim, na które biblioteka pozyskuje środki zewnętrzne;

9. Grupa wsparcia dla rodziców dzieci ze spektrum autyzmu.

Dodatkowo w bibliotece odbywać się będą codziennie lekcje biblioteczne dla dzieci ze szkół i przedszkoli nie tylko z terenu Dzierżoniowa, ale też powiatu dzierżoniowskiego. Do najmłodszych dzieci uczęszczających do żłobków pracownicy działów dziecięcych raz w miesiącu udadzą się w celu przeprowadzenia zajęć głośnego czytania na miejscu w placówce.

Biblioteka stale współpracować też będzie ze Środowiskowym Domem Samopomocy, którego podopieczni przynajmniej raz na kwartał będą zapraszani na organizowane dla nich wykłady, prelekcje, przedstawienia teatrzyku i inne ciekawe formy spędzania czasu.

Zobowiązuję się również do kontynuacji stałej współpracy z innymi jednostkami z terenu Dzierżoniowa i powiatu dzierżoniowskiego w zakresie popularyzacji szeroko pojmowanej kultury, nie tylko szkołami, przedszkolami i żłobkami, ale też instytucjami kultury (Dzierżoniowskim Ośrodkiem Kultury, Muzeum Miejskim Dzierżoniowa), jednostkami organizacyjnymi Gminy (Dziennym Domem Seniora+, Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Ośrodkiem Sportu i Rekreacji) oraz stowarzyszeniami i innymi instytucjami działającymi na terenie powiatu dzierżoniowskiego (między innymi: Towarzystwem Oświatowym Ziemi Dzierżoniowskiej, Towarzystwem Miłośników Dzierżoniowa, Stowarzyszeniem Kobiet „Amazonki”, Towarzystwem Miast Partnerskich Dzierżoniowa, Stowarzyszeniem Kresowian w Dzierżoniowie, Towarzystwem Opieki Nad Zwierzętami, Fundacją Forum Dialogu Między Kulturami, Państwową Szkołą Muzyczną I stopnia im. Wojciecha Kilara, Ochotniczymi Hufcami Pracy, Warsztatami Terapii Zajęciowej przy Polskim Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną, Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym, Sudeckim Towarzystwem Fotograficznym, bibliotekami publicznymi z terenu powiatu dzierżoniowskiego).

Organizowanie w bibliotece wykładów, prelekcji, spotkań autorskich, pogadań, lekcji bibliotecznych, zajęć edukacyjnych, kursów języka włoskiego i angielskiego, kursów komputerowych, indywidualnych korepetycji z obsługi smartfonów, tabletów i komputerów, wystaw, konkursów, zajęć dla dzieci podczas ferii i wakacji stanowi dla mnie oczywistość mojej pracy i z pewnością nie zabraknie w kolejnej kadencji ww. form pracy z czytelnikiem i użytkownikiem biblioteki.

Istotne jest dla mnie również włączanie się w akcje promujące czytelnictwo i kulturę o zasięgu ogólnopolskim, jak na przykład:

1. Narodowe Czytanie,
2. Ogólnopolski Tydzień Bibliotek,
3. Cała Polska Czyta Dzieciom,
4. Mała Książka Wielki Człowiek,
5. Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom,
6. Jak Nie Czytam Jak Czytam,
7. Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania.

Nie zapominam też o czynnym udziale w wydarzeniach o charakterze lokalnym lub regionalnym, np. Dniach Dzierżoniowa, Coolturalnych Piątkach i innych.

Poza popularyzacją czytelnictwa i kultury ważne jest dla mnie również popularyzowanie nauki, dlatego będę kontynuować koordynowanie przez bibliotekę edycji regionalnej Dolnośląskiego Festiwalu Nauki w Dzierżoniowie.

Ponieważ biblioteka jako instytucja publiczna ma do spełnienia również pewną misję społeczną (nie tylko tą związaną z kulturą), podejmuję działania z zakresu profilaktyki uzależnień i dlatego corocznie składamy wnioski o dofinansowanie bibliotecznych projektów w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Wspieranie osób z niepełnosprawnościami jest priorytetem moich działań, dlatego nie tylko podczas mijającej kadencji nawiązałam współpracę z fundacją Dolnośląski Uniwersytet Niepełnosprawności, ale też przystąpiłam do projektu „Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących” realizowanego przez Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix” im. Henryka Rusczyca. Projekt jest dofinansowany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego ze środków pochodzących z Funduszu Promocji Kultury. W ramach projektu nasza biblioteka otrzymała nieodpłatnie jeden egzemplarz odtwarzacza cyfrowych książek mówionych – Czytak 4. Urządzenie jest przystosowane do obsługi przez osoby niewidome i słabowidzące, jest także przyjazne dla osób starszych. Charakteryzuje się bardzo prostą obsługą i dobrą jakością dźwięku. W łatwy sposób pozwala czytelnikom skorzystać z dobrodziejstw książki mówionej. Nasza placówka wypożycza urządzenia osobom z dysfunkcją wzroku oraz osobom niepełnosprawnym, które ze względu na swoją niepełnosprawność nie mogą czytać

normalnego druku. Stowarzyszenie „Larix” od 2007 r. zajmuje się nagrywaniem i udostępnianiem bibliotekom cyfrowych książek mówionych przeznaczonych dla osób niewidomych i słabowidzących. Udostępniony nam przez Stowarzyszenie „Larix” księgozbiór będzie wciąż powiększany o nowe ciekawe pozycje książkowe, na chwilę obecną czytelnicy mają bezpłatny dostęp do ponad 3000 książek mówionych.

Świadczymy też usługi „Książka na telefon” i „Dostępna książka”, dostarczając do domu lub z siedziby głównej biblioteki do Filii i odwrotnie książki osobom chorym i z niepełnosprawnościami, mającym stałe lub czasowe trudności w poruszaniu się.

Jako dyrektor biblioteki opieram działalność jednostki nie tylko na dotacji podmiotowej otrzymywanej od Organizatora, ale poszukuję również innych źródeł finansowania, jak na przykład programów ogłaszanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Instytut Książki, fundacje (podczas ubiegającej kadencji udało mi się zdobyć środki np. z Fundacji Santander, Fundacji PZU, Fundacji PGNiG, Fundacji Henkel), wydawnictwa (w ubiegającej kadencji wzbogaciliśmy na przykład zbiory o gry planszowe, biorąc udział w programie Zgrana Biblioteka ogłoszonym przez Wydawnictwo Rebel). Dbam również o przychody własne biblioteki, dlatego wprowadziłam odpowiednie ceny za oferowane przez bibliotekę usługi, takie jak ksero, skan, wydruk, a także wprowadziłam opłaty za niektóre zajęcia kulturalne. Usprawniłam też system pobierania opłat za nieterminowy zwrot zbiorów bibliotecznych poprzez blokadę konta czytelnika przy pojawieniu się najmniejszego zobowiązania finansowego wobec biblioteki.

Ważne jest dla mnie wspieranie pracowników, ich motywowanie do ciągłego rozwoju, ponieważ wiem, że niczego nie udałoby się osiągnąć bez ciężkiej pracy zatrudnionych w bibliotece osób, ale równocześnie prowadzę racjonalną politykę personalną, dlatego podczas mijającej kadencji zmniejszyłam liczbę etatów z 19 (stan na 31.12.2018) na 14 (stan na 31.10.2023), co jest adekwatne do działań podejmowanych przez jednostkę.

Biblioteka to dla mnie centrum aktywności życia społeczno-kulturalnego, miejsce bez barier integrujące środowisko lokalne, przyjazne dla wszystkich mieszkańców gminy, w którym mogą oni realizować swoje zainteresowania, twórczo spędzać wolny czas, zdobywać wiedzę oraz korzystać z różnych form rozrywki. Kontynuując i rozwijając obecne działania prowadzone przez bibliotekę, będę też poszukiwać nowych, atrakcyjnych dla naszych użytkowników form spędzania czasu wolnego, a że nie boję się eksperymentowania i podejmowania naprawdę różnorodnych wyzwań w swojej pracy (nie zawsze ściśle związanych z działalnością biblioteki)

niech świadczy fakt prowadzenia przeze mnie przez 2 lata Dzierżoniowskiego Ośrodka Nauki oraz organizowania punktu dla uchodźców z Ukrainy, kiedy wystąpiła taka konieczność.

Kamila Szuszkiewicz-Czekała